

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Центр заочної форми навчання
(повна назва факультету)

Кафедра банківської справи
(повна назва кафедри)

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)

Д.е.н., професор Кузнєцова Л.В.

_____ (прізвище та ініціали)
“ ____ ” _____ 20__ року

Дипломна робота

магістр
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

з теми: **Забезпечення фінансової безпеки банків України**

Виконав: студент 6 курсу, групи бзф 10м
спеціальності 72 «Фінанси, банківська
справа та страхування»,
спеціалізації «Банківська справа»
Матуляк С.М.

Керівник: д.е.н., професор Коваленко В.В.
Рецензент: Ванецьянц А.Ю.

ОДЕСА - 2018 року

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є фінансово-економічні відносини, що виникають у процесі забезпечення фінансової безпеки банку.

Об'єктом дослідження виступає процес забезпечення фінансової безпеки банку.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової безпеки банків.

Завданнями роботи є узагальнити сучасні теоретичні підходи до визначення сутності фінансової безпеки банку як складової економічної безпеки; надати характеристику загрозам фінансовій безпеці банку; визначити дію механізму забезпечення фінансової безпеки банків; оцінити сучасний стан банківської системи України в контексті рівня її безпеки; проаналізувати рівень фінансової безпеки ПАТ «Південний»; визначити глибину кризи для розробки превентивних заходів фінансової безпеки у ПАТ «Південний»; розробити методику інтегральної оцінки фінансової безпеки банку; сформулювати систему фінансової безпеки в банку.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо формування системи фінансової безпеки банку та розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки банку.

Одержані результати можуть бути використані для удосконалення системи фінансової безпеки ПАТ «Південний».

Рік виконання дипломної роботи – 2017 рік

Рік захисту роботи – 2018 рік

Ключові слова: фінансова безпека, банк, капітальна стійкість, валютна безпека, ресурсна безпека, банківська криза, загрози, банківські ризики.

Дипломна робота містить 120 сторінок, 13 таблиць, 18 рисунків, список літератури з 77 найменувань, 3 додатки.

ANNOTATION

The subject of the study is financial and economic relations that arise in the process of securing the financial security of the bank.

The object of research is the process of ensuring the financial security of the bank.

The purpose of the thesis is to substantiate the theoretical and elaborate practical recommendations for ensuring financial security of banks.

The tasks of the work are to summarize modern theoretical approaches to the definition of the essence of financial security of the bank as a component of economic security; give a description of the threats to the financial security of the bank; determine the mechanism of financial security of banks; assess the current state of the banking system of Ukraine in the context of its security; to analyze the level of financial security of bank; determine the depth of the crisis for the development of preventive measures of financial security of bank; to develop a method for an integrated assessment of the bank's financial security; to form a system of financial security in a bank.

According to the results of the research, the proposals on the formation of the bank's financial security system and calculation of the integral indicator of financial security of the bank are formulated.

The results obtained can be used to improve the financial security system of bank “Pivdennyi”.

Year of completion of thesis - 2017 year

Year of protection of work - 2018

Key words: financial security, bank, capital stability, currency security, resource security, banking crisis, threats, bank risks.

Thesis contains 120 pages, 13 tables, 18 figures, a list of literature with 77 titles, 3 applications.

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	8
1.1. Економічна сутність фінансової безпеки та її місце в загальній системі безпеки банків.....	8
1.2. Характеристика загроз фінансовій безпеці банків.....	18
1.3. Сутність механізму забезпечення фінансової безпеки банків.....	33
Висновки до розділу 1	39
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	42
2.1. Оцінка сучасного стану банківської системи України в контексті рівня її безпеки.....	42
2.2. Оцінка рівня фінансової безпеки ПАТ «Південний».....	51
2.3. Визначення глибини кризи для розробки превентивних заходів фінансової безпеки у ПАТ «Південний»	58
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	73
3.1. Методичний підхід до інтегральної оцінки фінансової безпеки банку	73
3.2 Формування системи фінансової безпеки в банку.....	80
Висновки до розділу 3.....	85
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	106

Актуальність теми дослідження. В період соціально – економічних перетворень завдання забезпечення безпечного, стійкого і стабільного розвитку банківської системи країни набуває особливої значимості, враховуючи, що її функціонування в сучасних умовах ускладнюється появою кризових явищ у різних сферах економіки.

Банківська діяльність завжди пов'язана з ризиком, можливим витоком інформації, наявністю внутрішніх та зовнішніх загроз. Тому питання забезпечення безпеки банків є дуже актуальним. Так як основною причиною поточної глобальної економічної кризи і епіцентром подій є світова фінансова система, то саме її нестабільність, прорахунки і масштаби операцій на світових фінансових ринках призвели до того, що економічна криза охопила всі країни. Банківська ж система є основною складовою фінансової системи, тому питання фінансової безпеки банків виходять сьогодні на перший план.

Особливо актуальним це питання є для банківської системи України, оскільки етапи зростання неминуче ведуть до спадів та пов'язаних з цим кризових явищ. Актуальність теми визначається ще необхідністю рішення концептуальних питань забезпечення безпеки банківської діяльності. Це зумовлене криміногенною ситуацією в державі, активною дією наявних в Україні структур економічної розвідки та міжнародною організованою злочинністю.

Дослідження вітчизняних вчених з питань фінансової безпеки банків знайшли відображення у працях українських та зарубіжних вчених С.І. Адаменко, Н.Г. Артеменко, О.І. Барановський, Т.М. Болгар, О.А. Кириченко, В.В. Коваленко, І.В. Кудря, Перехрест, Л.Ш. Райзберг, А.О. Старостіна, Л.М. Стрельбицька, О.І. Хитрін, О.Й.Шевцова.

Незважаючи на наявність досліджень, на сьогоднішній день важливі аспекти досліджуваної проблематики не отримали достатнього висвітлення в економічній літературі і потребують подальших наукових досліджень.

Мета і задачі дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних та розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової безпеки банків.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання:

- узагальнити сучасні теоретичні підходи до визначення сутності фінансової безпеки банку як складової економічної безпеки;
- надати характеристику загрозам фінансовій безпеці банку;
- визначити дію механізму забезпечення фінансової безпеки банків;
- оцінити сучасний стан банківської системи України в контексті рівня її безпеки;
- проаналізувати рівень фінансової безпеки ПАТ «Південний»;
- визначити глибину кризи для розробки превентивних заходів фінансової безпеки у ПАТ «Південний»;
- розробити методику інтегральної оцінки фінансової безпеки банку;
- сформулювати систему фінансової безпеки в банку.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дипломної роботи є процес забезпечення фінансової безпеки банку. Предметом дипломної роботи є фінансово-економічні відносини, що виникають у процесі забезпечення фінансової безпеки банку.

Методи дослідження. Під час написання дипломної роботи були використані такі методи пізнання: теоретичне узагальнення, порівняння, метод групувань, методи аналізу, метод побудови аналітичних таблиць.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження становлять Закони України, офіційні статистичні матеріали Державного служби

статистики України, Національного банку України та окремих банківських установ, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів.

ВИСНОВКИ

За результатами написання дипломної роботи можна зробити наступні висновки.

Фінансова безпека банку – це такий стан банку (банківської системи в цілому), що характеризується здатністю протистояти можливим зовнішнім та внутрішнім загрозам банківської діяльності для забезпечення нормального функціонування та розвитку в умовах дестабілізуючого впливу оточуючого середовища та захищеності фінансових інтересів зацікавлених сторін (власників, клієнтів, працівників, керівництва, держави).

Основна мета безпеки банку - забезпечення конкурентоспроможності як окремого банку, так і банківської системи в цілому на ринку банківських послуг та недопущення можливості отримання збитків або втрати частини прибутків внаслідок реалізації внутрішніх та зовнішніх загроз.

Основні характеристики фінансової безпеки банків: фінансова безпека обумовлена: рівнем підтримання ліквідності, впровадженням фінансових інновацій, охороною інформації, збереженням активів, забезпеченням прибутковості; принципи фінансової безпеки: законність; самостійність і відповідальність; економічна доцільність; компетентність; цілеспрямованість; координація і взаємодія; конфіденційність; вимоги, що забезпечують надійність фінансової безпеки: безперервність безпеки; плановість безпеки; конкретність безпеки; активність безпеки; універсальність безпеки; комплексність безпеки; фактори, що безпосередньо впливають на фінансову безпеку: наявність економічних нормативів, що регламентують банківську діяльність, їх обґрунтованість; система розрахунків, яка застосовується; організаційна структура банку і рівень заробітної плати; довіра до банківської та грошової системи і купівельна спроможність національної валюти; конкурентне середовище, методи,

що застосовуються в конкурентній боротьбі; локальні і глобальні фінансові кризи; показники оцінки фінансової безпеки: на макрорівні: коефіцієнт достатності капіталу; коефіцієнт маневрування коштами; коефіцієнт концентрації власного капіталу; частка проблемних кредитів у активах банку; на макрорівні: відношення активів банківської системи до ВВП; частка активів недіючих банків у загальній сумі активів комерційних банків; розмір чистих внутрішніх активів НБУ (розмір грошової маси і розмір емісій) та розмір чистих зовнішніх резервів НБУ (різниця між зовнішніми кредитами і розміщенням валютних активів НБУ за межами України); частка іноземного капіталу у сукупному капіталі банківської системи; обсяг фонду страхування ризиків, так і стан його формування.

Механізм забезпечення фінансової безпеки банку – п система організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці банку.

Для кожного банку виступає життєво необхідним є проведення превентивних заходів, спрямованих на підтримку належного рівня фінансової безпеки. Використовуючи систему показників-індикаторів, банківський менеджмент повинен діагностувати та прогнозувати наявні та потенційні загрози фінансовій безпеці та, у разі необхідності, своєчасно вживати необхідні заходи, один з яких є необхідність наблизити діяльність вітчизняних банків до міжнародних стандартів, зокрема сучасних вимог Базельського та Європейського комітету.

Сучасні реалії функціонування банків України супроводжуються значними деструктивними явищами, існуванням реальних та потенційних загроз, які в цілому дестабілізуюче впливають на фінансову безпеку країни. За нашими розрахунками, проблеми банківського сектора пов'язані не лише зі значним скороченням банківських установ, але й із впливом негативно класифікованих кредитів, їх валютизацією, скороченням вкладень у цінні папери й інші прибуткові активи, що спричинило найбільший за розмірами збиток – 158,8 млрд. грн. на 01.01.2017 р.

Виокремлено основні загрози, характерні для банківського сектору економіки України в 2012–2017 рр. Так, частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам, мала стійку тенденцію до зростання: до 57,7 % станом на 01.08.2017 та 30,5 % у 2016 р. Необхідно зазначити, що в контексті виміру рівня безпеки даний показник належить до типу «В» і є дестимулятором, оскільки між його фактичними значеннями та інтегральною оцінкою є зворотній зв'язок. Іншими словами, підвищення частки простроченої заборгованості в загальному обсязі кредитів є явищем негативним і становить загрозу фінансовій безпеці банків. Критичне значення даного показника – 7 %, а фактичні його значення впродовж 2012–2017 рр. були суттєво вищими. Отже, за даним індикатором рівень банківської безпеки можна охарактеризувати як мінімальний, тобто абсолютно небезпечний рівень економічної безпеки.

Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті належить до змішаного типу «А», оскільки до певного значення показника є стимулятором, а в разі подальшого збільшення перетворюється на дестимулятор. Зокрема, оптимальне значення даного показника повинно перебувати в діапазоні 90–110%, у разі відхилення значень в той чи інший бік тенденція розцінюється певною мірою як негативна. За нашими розрахунками, рівень безпеки за даним показником диференціювався за роками, однак у 2017 р. був практично в межах оптимального значення. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків теж належить до змішаного типу. Оптимальне значення даного показника повинно перебувати в межах 20–25%. Фактичні значення показника в аналізованому періоді суттєво перевищували верхню межу оптимальності і становили 42,8 % у 2017 р. Показник співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів належить до типу «В» і є дестимулятором. У 2017 р. значення даного індикатора становило 3,9 рази, що характеризує рівень безпеки як у край низький.

Рентабельність активів (змішаний тип А) – оптимальні значення 1–1,5%. Фактичні ж значення були суттєво нижчими від оптимальних, особливо в 2014 та

2015 рр., де вони були від'ємними, тобто рівень безпеки за цим показником можна охарактеризувати як абсолютно небезпечний.

Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань (тип А) впродовж аналізованого періоду коливалося в межах задовільного та оптимального значень, а рівень безпеки перебував у межах 80–100%, що характеризує його як високий. Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи (індикатор типу В) не повинна перевищувати 30%. Представлені розрахунки свідчать про значно вищі значення даного індикатора, які сягнули станом на 01.08.2017 критичного рівня і загрожують фінансовій безпеці банків України (60,5 %).

Розраховано інтегральний показник фінансової безпеки банківської системи України. Представлені розрахунки підтверджують, що рівень безпеки в банківському секторі станом на 01.08.2017 знизився майже до критичного рівня – 20,72 %. Система показників-індикаторів, які підтверджені аналітичними розрахунками і мають кількісне вираження, дають змогу завчасно сигналізувати про небезпеку і розробляти превентивні та реактивні заходи з позиції забезпечення фінансової безпеки на макро- й мікроекономічному рівнях.

Порогові значення індикаторів фінансової безпеки банків указують на негативні явища, такі як: утрата банком ознак системності, здатності до стійкості, динамічного розвитку, конкурентоспроможності на зовнішніх і внутрішніх ринках, що може призвести до визнання стану проблемності та неплатоспроможності.

Для оцінки рівня фінансової безпеки банку використано концепційний підхід до формування показників та методик визначення рівня безпеки з використанням експертних оцінок. Згідно з методикою, були розраховані показники фінансової безпеки ПАТ «Південний» за 2015-2017 роки у динаміці. Це дозволило оцінити зменшення чи збільшення по роках кількісного значення кожного показника і застосувати систему додаткових балів за його поліпшення чи погіршення. За даною методикою, розрахований рівень безпеки ПАТ «Південний» в 2015 та 2016

роках вважється як достатній (83 та 89 відповідно) - наявність деяких проблем, які в майбутньому можуть привести до фінансових проблем. Станом на 30 вересня 2017 року тип фінансової безпеки банку визнаний як високий (104 бали).

У дипломній роботі визначено глибину фінансової кризи у ПАТ «Південний». За отриманими результатами можна визначити, що глибина кризи у ПАТ «Південний» вважається як початкова за фінансовими результатами та передкризова за ступенем ліквідності.

На перших стадіях основним напрямом антикризової політики є попереджувальні заходи – стримування агресивного розвитку, обрання стратегії якісного зростання, а не максимізації ринкової частки; забезпечення формування захисного буфера власного капіталу шляхом створення загальних резервів з отриманого прибутку.

З метою своєчасного визначення та корегування рівня фінансової безпеки банку, нами була використана методика, запропонована О. Барановським [76, с. 36], у якій здійснена градація рівнів оцінки фінансової безпеки банку, кожному з якого присвоєно кількісний вимір.

Тактична оцінка передбачає аналіз рівня фінансової безпеки в розрізі капітало-ресурсної, кредитно-інвестиційної, валютної безпеки та оцінку безпечного рівня доходів та витрат банку. Виділення тактичного рівня оцінки фінансової безпеки банку дозволить забезпечити структурну рівновагу запропонованих функціональних складових фінансової безпеки банку. Стратегічна оцінка передбачає розрахунок інтегрального показника рівня фінансової безпеки банку, що охоплює різновекторний аналіз показників фінансової безпеки банку.

результати тактичної оцінки рівня фінансової безпеки банку показали, головною проблемою є: недостатній рівень власного капіталу, що потребує негайного вжиття заходів для покращення його структури та збільшення його не лише за рахунок збільшення статутного капіталу банку; аналіз показав, що здебільшого переважає низький рівень безпеки доходів та витрат банку, що

потребує негайного збільшення прибутковості діяльності банку; недостатній рівень управління активно-пасивними операціями банків.

За аналізований період ПАТ «Південний» втримує достатній рівень фінансової безпеки банку та досягає його високого значення у 2016-2017 рр. (0,7296 та 0,7286). Протягом аналізованого періоду враховуючи можливості та загрози, генеровані, як зовнішнім, так і внутрішнім середовищем, рівень фінансової безпеки зріс до рівня високий.

Для підвищення рівня фінансової безпеки за основними функціональними її складовими можна запропонувати наступні заходи:

Кредитно-ресурсна безпека: проводити маркетингові заходи для залучення довгострокових депозитів, диверсифікувати депозитний портфель, таким чином, щоб обсяг строкових депозитних ресурсів становив 55 % в загальній структурі сформованого портфеля депозитних ресурсів; не допущення використовувати лише статутний капітал для нарощення власного капіталу. Оптимальне значення статутного капіталу в структурі власного капіталу з позиції забезпечення фінансової безпеки – 45%; проведення IPO та використання єврооблігацій, як зовнішнього інструменту нарощення ресурсної бази банку.

Кредитно-інвестиційна безпека: диверсифікація відсоткової ставки за кредитами за результатами оцінки кредитоспроможності позичальника, оскільки чим нижчий кредитний ризик, тим меншим є розмір створених резервів банком; недопущення надмірної концентрації кредитних операцій в одному сегменті ринку; кредитування пов'язаних з банком осіб повинне становити не більше 10 % від обсягу кредитного портфеля банку; контроль за цільовим використанням кредиту; планування діяльності щодо контролю за проблемною заборгованістю позичальників; використання бенчмаркінгу і реінжинірингу для вивчення та впровадження передового досвіду управління проблемними кредитами банку; раціональне співвідношення між обсягами інвестиційних ресурсів, які залучені на довго- та короткотерміновій основі, з врахуванням вартості та інвестиційних цілей

використання залученого капіталу; розробити методику аналізу інвестиційної привабливості та надійності емітентів ЦП, сформувати їх інвестиційні рейтинги та визначити інвестування в ЦП папери яких емітентів з позиції ризику інвестування для банку є неприйнятним.

Валютна безпека: обсяг залучених депозитів в іноземній валюті повинен перевищувати в 2,5 рази обсяг виданих кредитів в іноземній валюті; частка активів в іноземній валюті в структурі активів загалом не повинна перевищувати 30 %, що дозволить зменшити вразливість банку до коливань валютних курсів; залучення валютних депозитів, оптимальним для забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки є частка зобов'язань в іноземній валюті у зобов'язаннях загалом у розмірі мін 30 %.

Безпечний рівень доходів та витрат: зменшення витрат на формування резервів, шляхом покращення якості кредитного портфеля банку; диверсифікація активно-пасивних операцій банку, тобто раціональне співвідношення між надійними та високоприбутковими операціями; використання методики розрахунку оптимального діапазону між відсотками за коштами, що залучаються та коштами, що розмішуються; оптимізація доходів банку шляхом управління тарифною політикою в розрізі активно-пасивних операцій банку, зменшення питомої ваги ризикових кредитів та збільшення питомої ваги дохідних активів; оптимізація витрат банку передбачає обґрунтування витрат банку з позиції економічної доцільності; використання оптимальної системи розрахунку собівартості банківських продуктів та послуг; пошук напрямів та резервів для зниження витрат.

Для забезпечення фінансової безпеки банку потрібна певна система, що дозволяє на постійній основі здійснювати діагностичні і превентивні дії, спрямовані на підтримку належного рівня фінансової безпеки.

Система фінансової безпеки банку може бути представлена як сукупність таких підсистем: кредитно-фінансова безпека і безпека економічної інформації. До підсистеми забезпечення кредитно-фінансової безпеки пропонуємо зараховувати такі підсистеми другого рівня, як: підсистема забезпечення кредитної безпеки; підсистема забезпечення ресурсної безпеки; підсистема забезпечення інвестиційної безпеки; підсистема забезпечення валютної безпеки; підсистема забезпечення безпеки, пов'язаної з розрахунковими операціями банку.

До підсистеми забезпечення безпеки економічної банківської інформації пропонуємо зараховувати такі підсистеми другого рівня, як: підсистема забезпечення фінансової безпеки при пошкодженні програмного забезпечення, підсистема забезпечення фінансової безпеки при підробці платіжних документів і підсистема забезпечення фінансової безпеки при розкраданні та підробці інформації.

Отже, запропонований нами підхід до формування системи фінансової безпеки комерційних банків дозволить більш ґрунтовно підійти до захисту комерційних банків від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко В.В. Філософія безпеки банків в умовах структурних дисбалансів економіки України / В. В. Коваленко // Економічний форум. – 2016. – № 1. – С. 256-262.
2. Драпей В. Безопасность предпринимательства и банки / В. Драпей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kiev-security.org.ua/box/11/71.shtml>.
3. Коваленко В. В. Грошово-кредитна політика та її вплив на подолання структурних дисбалансів економіки України / В. В. Коваленко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 12. – С. 445-449.
4. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А.О.Єпіфанова, [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
5. Болгар Т. М. Проблеми фінансової безпеки вітчизняних банків в умовах ринкової трансформації економіки / Т. М. Болгар // Академічний огляд. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2007. – № 1. – С. 51–55.
6. Коваленко В.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: монографія / В.В. Коваленко, О.В. Крухмаль. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
7. Євразійські перспективи розвитку банківських систем: монографія / за заг. ред. О. Костюка, М. Лін, Г. Омета. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 157 с.
8. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності / М.І. Зубок. – К. : КНЕУ. – 2002. – 120 с.
9. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування (укр.). – 2006. – № 1. – С. 7–26.

10. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.
11. Сухоруков А.І. Проблеми фінансової безпеки України : монографія / (Передмова акад. НАН України С.І. Пиріжкова). – К.: НІПМБ, 2004. – 117 с.
12. Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан та стратегія забезпечення / Б.В. Губський. – К. : ДП «Укрархбудінформ», 2001. – 122 с.
13. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / за редакцією академіка НАН України С. І. Пиріжкова. – К. : НІПМБ, 2003. – 42 с.
14. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько : монографія. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.
15. Медведкіна Є.О. Теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової безпеки національних економік [Електронний ресурс] : Медведкіна, Є.О. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2011_1/tom1/249.pdf.
16. Василик О. Фінансова безпека // Економічна енциклопедія: У 3 т. – Т.3 / О. Василик, С. Мочерний С. – К.: Вид.центр «Академія», 2002 – 952 с.
17. Концепція економічної безпеки України // Ін-т екон. прогнозування; кер. проекту В.М.Геєць. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
18. Васькович І. М. Забезпечення фінансової стійкості банків України в умовах ринку : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / І. М. Васькович ; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2006. – 19 с.
19. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Єрмошенко. – К.: Вид-во КНТЕУ, 2001. – 384 с.
20. Загородній, А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.

21. Муляр Т.В. Теоретичні аспекти підвищення фінансової безпеки країни / Т.В. Муляр // Вісник Сумського національного аграрного університету Серія «Фінанси і кредит», 2011. - №2. – С. 45-49.
22. Довгань Ж.М. Взаємозв'язок фінансової стійкості, стабільності, безпеки, надійності та ефективності банківської системи [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_3/275.pdf.
23. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
24. Коваленко В.В. Концептуальные основы безопасности банковской деятельности: монография / В.В. Коваленко . – Saarbrucken (Germany) : Lambert Academic Publishing. – 2013. – 81 с.
25. Сучасний економічний словник / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – Инфра-М, 2008. – 512 с.
26. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С.Кульпінський // Фінансова консультація. – 2000. - №5. – С. 34-38.
27. Грушко В.Фінансова безпека бізнесу: податковий аспект. /В.Грушко, С. Лаптев, Л. Кошембар. – К.: Університет економіки і права «КРОК», 2010. – 256 с.
28. Кубах Т.Г. Сутність фінансової безпеки як складової економічної безпеки держави / Т. Г. Кубах // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – № 2. – С. 46–51.
29. Яценко Н.М. Поняття та структура фінансової безпеки / Н.М.Яценко // Економічний простір. – 2008. - №13. – С. 170 – 174.
30. Васильчак С. В. Організація безпеки банківської діяльності в Україні / С. В. Васильчак, С. Ф. Вінтоняк // науковий вісник ЕлТУ України. – 2011. – Вип. 21.18. – С. 153 – 157.

31. Дмитров С. О. Управління фінансовою безпекою комерційного банку / О. С. Дмитров // Фінансовий простір. – № 2 (6). – 2012. – С. 11 – 15.
32. Побережний С. М. Фінансова безпека банківської діяльності: навч. посібн. / С. М. побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 112 с.
33. Д'яконова І.І. Дослідження факторів стабілізації та підвищення надійності банківської системи України [Електронний ресурс] / І.І Д'яконова, Ф.І. Шпиг. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/690/1/probl%20ta%20persp%20N22%209.pdf>.
34. Мірошніченко Г.О. Дослідження факторів рівноважного стану банківської системи [Електронний ресурс] / Г.О. Мірошніченко Г.О. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/handle/123456789/4097>.
35. Галайко Н.Р. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності діяльності банку: Автореферат. – Л.: НАН України. Ін-т регіон. дослідж., 2008. – 20 с.
36. Котковський В.С. Чинники забезпечення фінансової складової безпеки банківської діяльності / В.С. Котковський, В.В. Орлов // Вісник економіки транспорту і промисловості. - № 38. – 2012. – С. 50-54.
37. Кириченко О.А. Економічна безпека банківської системи України в умовах глобальної фінансової кризи / О.А. Кириченко, С.В. Мелесик // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №8(98). – С. 223-232.
38. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. доктора ек. наук, професора А.О. Єпіфанова [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.] . – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
39. Банківський менеджмент: Навчальний посібник / Кириченко О.А. та ін. – К.: Знання-Прес, 2002. – 438 с.

40. Карєва І.О. Фінансовий менеджмент підприємницької діяльності комерційних банків: Автореферат. – Донецьк: Донец. нац. ун-т. – 2002. – 20 с.
41. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В.В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010 р. – 228 с.
42. Шпанковська Н. Удосконалення класифікації факторів впливу на результати діяльності банку із застосуванням системного підходу / Н. Шпанковська, Ю. Труш та А. Труш // Вісник НБУ. – 2011. – №7. – С. 7-10.
43. Аржевітін С. У переддень десятирічного ювілею. Штрихи до історії розвитку вітчизняної банківської системи за роки державної незалежності України / С. Аржевітін // Вісник Національного банку України. – 2000. – № 2. – С. 41-45.
44. Войфел Ч. Энциклопедия банковского дела и финансов / Чарльз Дж. Войфел. – М.: Корпорация «Федоров», 2003. – 1 584 с.
45. Коваленко В.В. Організація системи ризик-орієнтованого внутрішнього контролю в банку / В.В. Коваленко, Я.С. Головіна // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 1 (127). – С. 209-215.
46. Корнилова Е. В. Финансовая безопасность банковской деятельности в Украине [Електронний ресурс] /Е. В. Корнилова, М.В. Кучеренко – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/31_ONBG_2009/Economics.
47. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія / [О. А. Кириченко, В. С. Сідак та ін.]. – К.: Університет «Крок», 2008. – 403 с.
48. Жихор О. Б. Фінансова безпека підприємства як економічна категорія [Текст] / О. Б. Жихор, А. А. Фоменко // Фінансовий простір. – 2012. – № 3 – С. 46 – 48.
49. Карбівничий І. В. Моделювання системи економічної безпеки комерційних банків в Україні [Текст] / І. В. Карбівничий, Н. В. Дудченко // Вісник

- університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 3. – С. 285 – 288.
- 50.Лазарева А. П. Фінансово-економічна безпека підприємства та механізм її забезпечення [Електронний ресурс] / А.П. Лазарева // Теретические – практические научные инновации. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/com.ua/.../doklad_13_7_28.pdf.
- 51.Толковый словарь русского языка: В 4 т./ Под ред. Д.Н.Ушакова. – М.: Гос. ин-т «Советская энциклопедия»; ОГИЗ; Гос. изд-во иностр. и нац. слов., 1935-1940.
- 52.Економічна енциклопедія. В 3 т. Т.2 / За ред. С.В.Мочерного. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
- 53.Глущенко В.В. Финансы: Учеб. Пособие / В.В. Глущенко, В.Н. Чехунов – Харьков: Изд-во Ун-та внутр. дел, 2000. – 160 с.
- 54.Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: Навч. пос. / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
- 55.Андрєєва Т.Є. Аналіз економічної безпеки діяльності підприємства як економічної категорії /Т.Є. Андрєєва, Т.Е. Петровська, І.Г. Грицькова //Коммунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник. – 2009. - №87. – С. 219-224.
- 56.Шевченко І.Л. Особливості формування механізму забезпечення економічної безпеки металургійних підприємств / І.Л.Шевченко //Стратегія економічного розвитку України. – 2009. – Вип. 24-25. – С. 128-134.
- 57.Пойда-Носик Н. Визначення сутності механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва [Електронний ресурс] / Н. Пойда-Носик . – Режим доступу : http://confiapv.at.ua/publ/konf_20_21_zhovtnja_2011_r/sekcija_5_ekonomichni_nauki/viznachennja_sutnosti_mekhanizmu_zabezpechennja_finansovoji_bezpeki_sub_ektiv_pidpriemnictva/23-1-0-1153 (22.01.2014 p.).

58. Мехеда Н.В. Безпека банківської діяльності: Навчальний посібник / Н.В. Мехеда. – Одеса: «Атлант», 2010. – 352 с.
59. Коваленко В. В. Концептуальні основи формування системи безпеки банківської діяльності / В. В. Коваленко // Економічний часопис – XXI. – 2013. – №1-2 (1). – С. 56-59.
60. Побережный С. Н. Модели и методы обеспечения банковской безопасности: Монография / С.Н. Побережный. – Сумы: ГВУЗ «УАБД НБУ», 2010. – 239 с.
61. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності: підручник / М. І. Зубок, С. М. Яременко. – К.: КНЕУ, 2012. – 477 с.
62. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] : методика, затверджена Наказом Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. / Міністерство економіки України. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.
63. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44579.
64. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>.
65. Жовтанецька Я.В. Антикризове управління у системі забезпечення фінансової безпеки банків / Я.В. Жовтанецька // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 15. – С. 525-528.
66. Показники фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
67. Значення економічних нормативів в цілому по банківській системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

68. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [Електронний ресурс]: положення, затверджене постановою правління НБУ від 30.06.2016 № 351. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.
69. Моїсеєнко І. П. Методика діагностики рівня економічної безпеки банку [Електронний ресурс] / І. П. Моїсеєнко, О. А. Мартинюк // Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc.../05MDR.pdf>.
70. Погосова М. Ю. Аналіз методичного забезпечення оцінювання фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / М. Ю. Погосова, В. С. Лебедева. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>.
71. Добринь С.В. Аналіз впливу факторів фінансової безпеки на фінансову стійкість банків / С.В. Добринь, І. Б. Убілава // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №29. – С. 92-96.
72. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
73. Гудзь Т.П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств: Монографія. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2007. – 166 с.
74. Жердецька Л.В. Обґрунтування методичних засад оцінки достатності власного капіталу для покриття ризиків банківської діяльності / Л.В. Жердецька // Наука й економіка. Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету – 2014. – № 1 (33). – С. 19-29.
75. Офіційний сайт ПАТ «Південний» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.com.ua/ru/>.
76. Барановський О.І. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку / О.І. Барановський, М.Р. Барилюк // Scientific Light. – 2017. – № 7. – 34-45.

77. Штаєр О.М. Обґрунтування пріоритетності загроз економічної безпеки банку / О.М. Штаєр // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 39. – С. 99-103.